

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації

Кафедра педагогічної творчості

В. І. Саюк

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО ДОРАДНИЦТВА

Методичні рекомендації

Київ – 2015

УДК 37.048.2
ББК 72.204
С 23

Саюк В. І. Теоретичні основи методичної роботи та педагогічного дорадництва : методичні рекомендації / В. І. Саюк. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 48 с.

Рецензенти:

Яковець В. П. – завідувач кафедри менеджменту освіти, економіки і маркетингу, доктор фізико-математичних наук, професор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»;

Щербина Д. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогічної творчості НПУ імені М.П. Драгоманова.

Методичні рекомендації розкривають теоретичні основи сутності і змісту методичної роботи та педагогічного дорадництва, специфіки консультаційної діяльності та функціонування консультаційних служб у галузі освіти, методам і формам методичної роботи і педагогічного дорадництва у сучасних умовах.

Методичні рекомендації можуть бути корисними студентам педагогічних спеціальностей, викладачам, магістрам, слухачам закладів післядипломної педагогічної освіти, консультантам, усім, хто цікавиться проблемами методичної роботи та педагогічного дорадництва.

*Схвалено вченою радою
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
(протокол № 11 від 25 червня 2015 р.)*

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2015
© Саюк В.І., 2015

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма модуля «Теоретичні основи методичної роботи та педагогічного дорадництва».....	5
Навчально-тематичний план модуля.....	7
Тема 1. Сутність і зміст методичної роботи та педагогічного дорадництва.....	8
Тема 2. Консультаційна діяльність і консультаційні служби у галузі освіти.....	20
Тема 3. Методи методичної роботи і педагогічного дорадництва.....	28
Тема 4. Форми методичної роботи і педагогічного дорадництва.....	37
Запитання для підсумкового контролю.....	45
Рекомендована література	46

ВСТУП

За останні роки суттєво зріс науковий інтерес до вивчення процесу становлення і розвитку педагогічного дорадництва в Україні, зумовлений інтеграцією вітчизняної системи освіти до європейського й світового освітнього просторів. Це зумовлено також посиленням особистісної орієнтації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти, їхній готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, володіти сучасними теоретичними і прикладними знаннями з основ методичної роботи і консультування, творчо підходити до організації методичної і дорадчої діяльності, подальшому професійному зростанню.

Педагогічне дорадництво (дорадник – той, хто дає поради, радить що небудь; назва службовця-консультанта) – це надання кваліфікованим фахівцем (консультантом) у галузі освіти консультаційної послуги керівникам, педагогічним і науково-педагогічним працівникам закладів і установ освіти з питань їхньої професійної діяльності та розвитку, інформаційної підтримки, допомоги, виявлення й аналізу професійних проблем та напрацювання рекомендацій їх вирішення, а також сприяння реалізації цих рекомендацій.

У сучасних умовах розбудови системи освіти важливого значення набуває творчий розвиток фахівця, що потребує оновлення фахової підготовки педагогічних працівників шляхом розширення і поглиблення їх професійних функцій і обов'язків, посиленням ролі консультаційних освітніх послуг. Саме тому методичні рекомендації «Теоретичні основи методичної роботи та педагогічного дорадництва» спрямовані на посилення теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців у галузі педагогічного дорадництва.

Пропоновані методичні рекомендації містять програму вивчення курсу; тематичний план; опис тем навчальних занять із зазначенням планів лекційних, семінарських, практичних занять, завданнями і запитаннями для самостійної роботи; теоретичним матеріалом для вивчення теми; запитаннями для підсумкового контролю; рекомендованої літератури. Все це сприятиме систематизації знань студентів із теорії методичної роботи і педагогічного дорадництва, формуванню професійних умінь і навичок, розвиватиме установки до аналізу і рефлексії, критичного мислення, інноваційного пошуку, лідерства, співпраці.

У такій редакції методичні рекомендації, на думку автора, будуть корисними для студентів педагогічних спеціальностей, магістрів, викладачів, слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, консультантів, методистів усім, хто цікавиться проблемами методичної роботи та педагогічного дорадництва.

ПРОГРАМА МОДУЛЯ ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО ДОРАДНИЦТВА

Мета модуля: формування професійної компетентності майбутніх фахівців з методичної роботи і педагогічного консультування, їхня творча самореалізація у педагогічній діяльності.

Завдання модуля:

◀ Систематизувати знання щодо:

- сутності і змісту методичної роботи та педагогічного дорадництва;
- мети і принципів методичної роботи та педагогічного дорадництва;
- основних функцій консультаційних служб;
- вимог до особистості методиста і педагога-дорадника;
- методів методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- форм методичної роботи та педагогічного дорадництва.

◀ Сформувати вміння (навички):

- визначати потреби педагогічних працівників, закладів і установ освіти у наданні методичних і консультаційних послуг;
- оперувати методами і формами методичної роботи та педагогічного дорадництва у галузі освіти;
- організації методичної роботи та педагогічного дорадництва;
- організовувати і проводити різні методичні заходи;
- використовувати сучасні інформаційні технології у методичній роботі та педагогічному дорадництві;
- здійснювати методичну і дорадчу роботи у навчальних і позашкільних закладах освіти;
- упроваджувати нові форми і методи методичної роботи і педагогічного дорадництва у професійну діяльність тощо.

◀ Розвинути установки до:

- аналізу та рефлексії;
- критичного мислення;
- навчання впродовж життя;
- створення навчального середовища, вільного від упереджень та стереотипів.

Очікувані результати модуля:

◀ знання:

- сутність та особливості методичної роботи та педагогічного дорадництва;
- професійно важливі якості методиста та педагога-дорадника, детермінанти їх розвитку;
- основні принципи і функції методичної роботи та педагогічного дорадництва;
- методи і форми методичної роботи та педагогічного дорадництва;

- специфіку діяльності методичних і дорадчих служб;
- сучасні інформаційні технології, які можуть бути використані у методичній роботі та педагогічному дорадництві;
- особливості організації методичної роботи та педагогічного дорадництва;
- основні напрями методичної роботи та педагогічного дорадництва тощо.

◀ *уміння (навички):*

- визначати потреби педагогічних працівників, закладів і установ освіти у наданні методичних і консультаційних послуг;
- кваліфіковано застосовувати групові та індивідуальні методи і форми роботи з педагогічними працівниками;
- організовувати і проводити різні методичні заходи;
- обирати найбільш ефективні методи розповсюдження інформації;
- використовувати сучасні інформаційні технології в роботі методичних і дорадчих служб;
- здійснювати планування і контроль методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- вивчати, аналізувати і розповсюджувати передовий педагогічний досвід;
- здійснювати методичну і дорадчу роботи у навчальних і позашкільних закладах освіти;
- упроваджувати нові форми і методи методичної роботи і педагогічного дорадництва у професійну діяльність тощо.

Навчальна стратегія курсу: реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється за рахунок аудиторного навчання та самостійної роботи студентів шляхом:

- ◀ розгляду навчального матеріалу на лекціях;
- ◀ самостійного вивчення студентами навчального матеріалу на основі розроблених для модуля комплексу навчально-методичних матеріалів;
- ◀ виконання практичних і самостійних завдань, спрямованих на набуття студентами вмінь і навичок на практиці застосовувати теоретичні знання, активізацію їх розумової діяльності, розвиток критичного мислення;
- ◀ участі студентів у семінарських заняттях;
- ◀ проведення поточного самотестування (після вивчення кожної теми модуля), а також підсумкового контрольного тестування до модуля.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	лекції	семінари	практичні	самостійна робота
Тема 1. Сутність і зміст методичної роботи та педагогічного дорадництва	14	2	2		10
Тема 2. Консультаційна діяльність і консультаційні служби у галузі освіти	14	2	2		10
Тема 3. Методи методичної роботи і педагогічного дорадництва	16	2	2	2	10
Тема 4. Форми методичної роботи і педагогічного дорадництва	16	2	2	2	10
Усього за модулем	60	8	8	4	40

ТЕМА 1.

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО ДОРАДНИЦТВА

Форми навчання:

- лекція-презентація;
- семінарське заняття;
- самостійна робота.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Теоретичний матеріал до теми лекції «Сутність і зміст методичної роботи та педагогічного дорадництва».

Мета теми: сформувати професійну компетентність студентів щодо сутності і змісту методичної роботи та педагогічного дорадництва.

Завдання для вивчення теми та очікувані результати:

◀ *Систематизувати знання щодо:*

- історичних витоків становлення і розвитку методичної служби і педагогічного дорадництва;
- сутності та змісту методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- головних принципів методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- нормативно-правового забезпечення методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- перспектив розвитку методичної роботи і педагогічного дорадництва.

◀ *Сформувані вміння (навички):*

- визначати історичні етапи становлення і розвитку методичної служби і педагогічного дорадництва;
- формулювати цілі та завдання методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- визначати сутність і специфічні риси методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- пояснювати основні принципи методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- характеризувати функції методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- застосовувати нормативно-правові документи у професійній діяльності;
- визначати перспективні напрями розвитку методичної роботи і педагогічного дорадництва.

◀ *Розвинути установки до:*

- аналізу та рефлексії;
- критичного мислення;
- інноваційного пошуку;
- лідерства;
- постійного професійного розвитку.

Лекційне заняття

«Сутність і зміст методичної роботи та педагогічного дорадництва»

План навчального заняття

1. Історичні витоки становлення й розвитку методичної служби і педагогічного дорадництва.
2. Поняття про методичну роботу та педагогічне дорадництво, їх сутність і специфічні риси.
3. Головні принципи методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Нормативно-правове забезпечення методичної роботи і педагогічного дорадництва.
5. Перспективи розвитку методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Семінарське заняття

«Поняття, мета та задачі методичної роботи і педагогічного дорадництва»

План навчального заняття

1. Поняття про методичну роботу та педагогічне дорадництво, їх сутність і специфічні риси.
2. Головні цілі і завдання методичної роботи і педагогічного дорадництва.
3. Функції методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Перспективи розвитку методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Завдання та запитання для самостійної роботи

1. Складіть таблицю ретроспективного аналізу становлення методичної служби.
2. Назвіть учених, які займалися вивченням методичної роботи в Україні.
3. Обґрунтуйте сутність методичної роботи.
4. У чому проявляються специфічні риси педагогічного дорадництва.
5. Складіть порівняльну таблицю спільних і відмінних рис педагогічного дорадництва, соціального і психологічного.
6. Обґрунтуйте основні принципи методичної роботи.
7. Опишіть головні функції методичної роботи у галузі освіти.
8. Назвіть головні функції педагогічного дорадництва.
9. Складіть перелік наявного нормативно-правового забезпечення методичної роботи.
10. Складіть перелік наявного нормативно-правового забезпечення педагогічного дорадництва.
11. Напишіть есе про перспективи розвитку методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Теоретичний матеріал до теми «Сутність і зміст методичної роботи та педагогічного дорадництва»

1. Історичні витоки становлення й розвитку методичної служби і педагогічного дорадництва

За останні роки суттєво зріс науковий інтерес до вивчення процесу становлення і розвитку методичної служби і педагогічного дорадництва в Україні, зумовлений інтеграцією вітчизняної системи освіти до європейського й світового освітнього просторів, посиленням особистісної орієнтації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти, їхній готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, володіти сучасними теоретичними і прикладними знаннями з основ методичної роботи і консультування, творчо підходити до організації методичної і дорадчої діяльності, подальшому професійному зростанню.

Становлення і розвиток педагогічного дорадництва в Україні тривали понад століття, відповідно змінювалися цілі, зміст, форми і методи його роботи. Педагогічне дорадництво (дорадник – "той, хто дає поради, радить що небудь; назва службовця-консультанта". [3, с. 376]) – це надання кваліфікованим фахівцем (консультантом) у галузі освіти консультаційної послуги керівникам, педагогічним і науково-педагогічним працівникам закладів і установ освіти з питань їхньої професійної діяльності та розвитку, інформаційної підтримки, допомоги, виявлення й аналізу професійних проблем та напрацювання рекомендацій їхнього вирішення, а також сприяння реалізації цих рекомендацій.

Унікальна система роботи педагогічного дорадництва в Україні почала складатися понад 100 років тому. У її становленні можна виокремити декілька етапів:

I етап (середина XIX ст. – початок XX ст.) – зародження форм і змісту педагогічного дорадництва, які сприяли вдосконаленню професійного рівня вчителя;

II етап (20-і – 60-і рр. XX ст.) – становлення та розвиток методичної роботи, пов'язаної зі змінами в організації та змісті шкільної освіти;

III етап (70-і – 90-і рр. XX ст.) – модернізація системи методичної служби;

IV етап – сучасний (початок XXI ст.) – інноваційний розвиток педагогічного дорадництва.

Багатство ідей та глибоких роздумів про вдосконалення професійного рівня вчителя притаманне вітчизняній педагогічній спадщині минулого століття. Зокрема, М.О. Корф приділяв багато уваги підготовці вчителів, давав цінні поради та рекомендації, розробляючи для них плани занять і методики проведення уроків. Він одним із перших організував проведення вчительських з'їздів в Україні.

Однією із ранніх форм педагогічного дорадництва, які сприяли росту професійного рівня вчителів, стають педагогічні ради, які створювалися при кожній гімназії. Як попечитель Київського навчального округу М.І.Пирогов привніс суттєве покращення в роботу педагогічних рад гімназій: розширився зміст обговорюваних питань, уведено в систему роботи доповіді й обмін думками про

дидактичні питання в освіті, всіляко заохочувалися методичні пошуки вчителів, рекомендувалося взаємне відвідування уроків.

О.В. Духнович звертав увагу вчителів на володіння ефективною методикою викладання, давав багато порад щодо організації навчального процесу, рекомендував практикувати групову роботу учнів не тільки фронтально, але й диференційовано.

Велике значення спеціальній педагогічній і методичній підготовці педагога надавав К.Д. Ушинський. Він вважав, що спеціальні педагогічні знання потрібні вчителю для розвитку розумових здібностей дітей та зосередженню їхньої уваги до навчання, але важливе місце в його професійній діяльності повинна посідати і методична підготовка, яка сприятиме формуванню умінь і навичок школярів. К.Д. Ушинським не тільки обґрунтовано такі методи навчання як систематичний та аналітичний, метод вправ (усні, письмові, лабораторно-практичні, робота з книгою), форми навчання, а й подано рекомендації до застосування кожної з них. Він активно співпрацював із педагогами практиками, надаючи цінні поради щодо форм організації навчальних занять у школі.

Починаючи з 1914 р. у навчальних закладах вводяться спостережні уроки, які стали своєрідною педагогічною лабораторією, у якій вчителі знайомилися з досвідом викладання своїх колег і навчалися аналізувати уроки. У зв'язку з цим на практиці з'явилася потреба у так званих «вчителях-інструкторах», дорадниках, що сприяло створенню відповідних посад при навчальних закладах. Справі вдосконалення педагогічної майстерності педагогічних кадрів наприкінці ХІХ ст. – початку ХХ ст. правили з'їзди, конференції, наради, семінари, на яких головними питаннями були підвищення рівня знань учителів, методи і прийоми навчання і виховання учнів.

Із суспільно-політичною ситуацією, яка склалася в Україні на початку ХХ ст., відбулися зміни у розвитку педагогічного дорадництва, які стосувалися методичної роботи, пов'язаної з організацією та розробленням змісту шкільної освіти. З 20-х років ХХ ст. в Україні створюються спеціальні відділи – методичні бюро з певним штатом працівників, які почали займатися організацією методичної роботи у навчальних закладах і надавати консультативну допомогу вчителям. У цей же період розробляються перші нормативні документи, які стали регламентувати дорадчу діяльність методичних бюро та шкіл. Так з'явилися "Положення про організацію методичної роботи на місцях" та "Положення про опорну школу".

Опорні школи згодом стали центрами методичної роботи навколишніх шкіл і сприяли формуванню та поширенню педагогічного досвіду. Починаючи з 1930 р. для здійснення керівництва методичною роботою в країні формується навчально-методичний сектор при уряді України, який став здійснювати координуючу та контролюючу функцію за методичними бюро на місцях. Наставниками вчителів стають інспектори-методисти. До консультативної функції методистів додалася інспекторська, яка полягала у здійсненні контролю за методичною роботою в школах, вивченням і поширенням педагогічного досвіду, розвитком професійної і методичної діяльності педагогів. Перший з'їзд інспекторів-методистів відбувся у 1931 р. на якому була прийнята резолюція "Про організацію і зміст методичної

роботи в районі". Особлива увага почала приділятися проблемі методичного керівництва на місцях. У зв'язку з цим у 1939 р. відбулася Всесоюзна нарада з методичної роботи, на якій було обговорено та затверджено ряд нормативних документів, зокрема, "Положення про методичну роботу в школі", "Положення про районний педагогічний кабінет районного відділу народної освіти", "Положення про куцове методичне об'єднання вчителів". Відтак, в Україні поступово почала вибудовуватися цілісна система методичної роботи з педагогічними кадрами та визначеною вертикаллю управління.

У післявоєнний період було проведено ряд заходів щодо комплектування шкіл кваліфікованими кадрами та підвищенням рівня їхньої професійної підготовки. У зв'язку з цим постало питання посилення ролі методичних служб у професійному вдосконаленню вчителів. Важливою формою методичної роботи з учителями стають Педагогічні читання (1946 р.). Зазначена форма методичної роботи дозволила вчителю узагальнити власний досвід, використовуючи наукову літературу для його обґрунтування. Завдяки цьому почали організовуватися школи передового педагогічного досвіду, а педагогічні кабінети з 1959 р. були перейменовані у методичні кабінети. Головним завданням методичних кабінетів стало методичне забезпечення закладів і установ освіти та підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Така система методичної роботи проіснувала до 70-х років минулого століття.

У 70-і роки структура методичної роботи в Україні вдосконалюється, що пояснюється реформою, яка відбулася у системі загальної середньої освіти. Затверджується "Типове положення про районний (міський) методичний кабінет", у якому визначено головні напрями його роботи, а також звертається увага добору кадрів на посади методистів, здатних творчо працювати, добре знаючих специфіку свого району (міста) та з досвідом організаційної діяльності. Було створено районні предметні комісії та методичні об'єднання, запрацювали міжшкільні предметні комісії, громадські методисти, які призначалися в районний (міський) методичний кабінет інститутами вдосконалення вчителів. Більш чітко визначилися права і обов'язки голів методичних об'єднань, директорів шкіл, заступників із навчально-виховної роботи, організаторів позакласної і позашкільної роботи. Відповідно до нового "Положення про методичну роботу" запроваджено єдиний термін "методичне об'єднання вчителів". Надалі він використовувався для означення колективних форм, які до того часу називались предметними та методичними комісіями. Таке об'єднання вчителів з предметів було більш зручною формою для успішного підвищення фахового рівня. Відтак, була створена розгалужена система методичної роботи, яка включала індивідуальну самоосвіту педагогічних працівників як основу підвищення кваліфікації, а також курсову перепідготовку, заочне навчання та різні методичні заходи. Вона спрямовувалася на постійне підвищення освітнього та наукового рівня, а також фахової і методичної підготовки освітян.

Відповідно до реформи розвитку загальної середньої освіти (1984 р.) відбулися певні зміни у структурі та змісті роботи методичних служб усіх рівнів. Міністерство освіти СРСР у 1985 р. затвердило "Типове положення про методичний кабінет районного (міського) відділу (управління) народної

освіти". Методичні кабінети увійшли до структури відділу (управління) народної освіти. На базі традиційних методичних кабінетів створюються науково-методичні, інформаційно-методичні (діагностичні) кабінети (центри). Почали функціонувати школи молодого вчителя, творчі групи під керівництвом методистів. Головними завданнями методичних кабінетів було спрямування методичних об'єднань педагогічних працівників на визначення змісту роботи відповідно до актуальних проблем, пов'язаних із новими напрямками розвитку науки і техніки, змістом нових шкільних програм і курсів, визначення потреб учителів, вихователів, класних керівників.

Із здобуттям незалежності України, як самостійної держави, методичні служби почали спрямовувати свою роботу на забезпечення регіональних програм розвитку освіти, створення умов для формування навчальних закладів нового типу, виявленні та супроводу передового педагогічного досвіду. Методологічним обґрунтуванням методичної служби стає системний підхід, теорія безперервної освіти, орієнтація на особистість (педагога й учня), гуманістичний підхід до побудови змісту й організації навчального процесу. До методичної роботи долучаються досвідчені вчителі та наукові працівники, що сприяло посиленню наукового підґрунтя методичної роботи [1, с. 16]. У зазначений період розвитку науково-методичної роботи з учителями та методистами більшу увагу стали приділяти інститути вдосконалення вчителів із потужним складом методичних працівників різних напрямів роботи.

За наказом Міністерства освіти України у 1997 р. затверджується нове "Положення про районний (міський) методичний кабінет". Навчально-методичне забезпечення педагогічних працівників відбувається завдяки координації діяльності районних (міських) методичних кабінетів (РМК) і шкільних методичних кабінетів. Створюються можливості для замовлення періодичних педагогічних видань і заохочення педагогічних працівників для публікації власних напрацювань. Урізноманітнилися форми і методи роботи з педагогічними працівниками. Набуло поширення вивчення стану та результатів викладання предметів і факультативів, аналізу організації навчально-виховної та методичної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах.

У роботі РМК запроваджується система планування роботи: на рік, місяць, тиждень. Розширилися напрями роботи методистів щодо надання методичної допомоги навчальним закладам: професійна підготовка педагогів, профорієнтаційна та соціальна робота, виховна робота (учнівське самоврядування, позакласна робота), підвищення кваліфікації вчителів, бібліотечна робота, пропагування розвитку методичної роботи (виставки, видавнича діяльність, співпраця з засобами масової інформації), створення інформаційно-аналітичної та довідкової баз даних. На цьому етапі діяльність методичної служби РМК будувалася з урахуванням технології педагогічної взаємодії (консультування, бесіди, творчі зустрічі, засідання районних методичних об'єднань тощо).

Однак, не зважаючи на зазначене, у практичній діяльності якість професійної підготовки методиста визначалася, як правило, шляхом суб'єктивних оцінок і дуже поверхово. Відсутність науково-обґрунтованих

уявлень про об'єми знань і вмінь, якими повинні оволодіти методисти, гальмувало підвищення рівня професійної компетентності. Крім того перекладання управлінських функцій відділами освіти на РМК позбавляло методистів безпосередньої професійної діяльності, пов'язаної з педагогічним дорадництвом. Це, природно, призвело до того, що методисти часто недооцінювали роль одних і перебільшували значення інших напрямів методичної роботи, переважно займаючись інспектуванням навчальних закладів та визначенням рівня навченості учнів.

На початку ХХІ ст. методичній службі відводиться суттєва роль в осмисленні інноваційних ідей, у стимулюванні активного новаторського пошуку і вдосконаленні педагогічної майстерності. У 2008 р. вийшов наказ Міністерства освіти і науки України №119 "Про затвердження Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр)". Згідно Положення РМК визнається науково-методичною установою, яка здійснює науково-методичне забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти району (міста), підвищення кваліфікації педагогічних працівників у курсовий і міжкурсний періоди. Подальша діяльність РМК здійснюється за такими головними напрямками: науково-методичне забезпечення системи дошкільної та загальної середньої освіти; трансформування наукових ідей у педагогічну практику, науково-методична підтримка інноваційної діяльності в освітній галузі, наукові пошуки та експериментальна робота, яку проводять педагогічні працівники навчальних закладів району (міста); інформаційно-методичний супровід навчальних закладів і педагогічних працівників; консультування педагогічних працівників із проблем сучасного розвитку освіти, організації навчально-виховного процесу, досягнень психолого-педагогічних наук [2].

На сучасному етапі розвитку суспільства нашої держави посилюється увага до інноваційних процесів, які відбуваються в галузі освіти, зростають потреби педагогічних працівників в отриманні якісних професійних консультативних послуг. Консультаційна послуга – це особливий інформаційний продукт виробничої діяльності консультаційної організації, яка надається клієнту у вигляді розроблених програм, проектів, рекомендацій, порад тощо.

Сьогодні в Україні склалася розгалужена мережа різних закладів, установ, організацій, які надають різні педагогічні дорадчі послуги не тільки керівникам освіти і педагогічним працівникам, а й населенню. Вона включає шкільні методичні кабінети, районні (міські) методичні кабінети, центри навчально-методичної роботи, психолого-медико-педагогічні консультації, освітні консалтингові центри, інститути післядипломної педагогічної освіти, громадські освітні організації тощо. Професійну дорадчу діяльність у зазначених структурах здійснюють методисти, педагогічні консультанти, супервізори, коучери, дорадники за чинними нормативно-правовими документами, функціями та напрямками, визначеними консультаційною організацією. Однак, цілеспрямованої спеціальної фахової підготовки педагогічних дорадників в Україні не було. Зважаючи на зазначену гостру проблему та потребу в підготовці професійних фахівців у галузі педагогічного консультування Національний

педагогічний університеті імені М.П.Драгоманова вперше в Україні у 2014 р. відкрив нову перспективну спеціальність "Дорадництво". Підготовка дорадників здійснюється за сучасними вимогами міжнародного педагогічного консалтингу. Професійна діяльність педагогічних дорадників включатиме: надання консультативних освітніх послуг педагогічним працівникам, керівникам закладів і установ освіти; підготовлення та експертиза методичного забезпечення загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти; організація атестації та підвищення кваліфікації педагогічних працівників; аналіз і впровадження передового педагогічного досвіду; супровід інноваційних проектів; організація та проведення супервізії фахівців; консультування дитини у ситуаціях дидактичних ускладнень, розвитку творчих обдарувань та успішної інтеграції в соціум; консультування сім'ї у проблемах навчання, виховання та розвитку дитини, вибору навчального закладу, в т.ч. для освіти за кордоном; консультування управлінського персоналу; педагогічне консультування у територіальній системі освіти тощо.

Відтак, головна функція педагогічного дорадництва в сучасних умовах зводиться до надання якісних консультативних послуг відповідно до потреб споживачів, а не інспектування роботи педагогічних працівників та навчальних закладів освіти, як було у попередні роки.

Вивчення історії становлення і розвитку педагогічного дорадництва в Україні переконує в тому, що воно є, насамперед, відображенням реальної потреби в удосконаленні професійної майстерності педагогічних працівників та отримання якісних консультативних послуг відповідно до сучасних тенденцій демократизації суспільства, інноваційних процесів в галузі освіти і науки, функціонуванні різних соціальних інституцій. Перспективними, на нашу думку, є розроблення професійних методик підготовки педагогічних дорадників.

Література

1. Данилова Г.С. Методичні служби України: проблеми управління, професійна підготовка: Навч.-метод. посібник / Г.С.Данилова. – К. : ІЗМН, 1997. – 256 с.
2. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) [Електронний ресурс] // Наказ МОН України – 2008р. – №1119. – Режим доступу: <http://flatik.ru/polojennya-pro-rajonnij-misekij-metodichnij-kabinet-centr-vidp>
3. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка. – Том 2, 1971. – 550 с.

2. Поняття про методичну роботу та педагогічне дорадництво, їх сутність і специфічні риси

Методична робота – це цілісна система взаємопов'язаних дій і заходів, яка ґрунтується на досягненнях науки, передовому досвіді й конкретному аналізу труднощів, що виникають у вчителів, і спрямована на всебічне підвищення професійної майстерності кожного вчителя, вихователя, керівника закладу освіти, на збагачення й розвиток творчого потенціалу педагогічного

колективу, а в результаті – на досягнення оптимальних наслідків освіти, виховання й розвитку майбутніх громадян України.

Основними напрямками підвищення якості методичної роботи є такі:

1. Удосконалення змісту методичних занять з точки зору науковості, доступності та практичної спрямованості.

2. Інтенсифікація методичної роботи, упровадження активних форм і методів навчання педагогів.

3. Оптимізація методичної роботи – вибір, підбір найкращих варіантів методичних занять для отримання найкращих результатів без перевантаження вчителів.

4. Розвиток методичної майстерності працівників методичних служб, закладів освіти, стимулювання, ініціативи і творчості вчителів, подолання формалізму та контролю у методичній роботі.

Зміст методичної роботи:

✓ поглиблення філософсько-педагогічних знань, спрямованих на відродження і розвиток національної освіти в Україні, вивчення педагогічної теорії і методики навчання і виховання, психології, етики, естетики, поглиблення науково-теоретичної підготовки з предмета і методики його викладання з урахуванням вимог Закону "Про мови" в Україні;

✓ вивчення діалектики і принципів розвитку національної освіти, школи, професійно-технічної освіти. Збагачення педагогічних кадрів надбаннями української педагогіки, науки, культури. Глибоке вивчення і практична реалізація оновлених програм і підручників, розуміння їх особливостей і необхідності виконання з позиції формування національної школи;

✓ засвоєння методики викладання предметів, демонстрування відкритих уроків, застосування наочних посібників, сучасних технічних засобів навчання, дидактичних матеріалів;

✓ засвоєння і практичне застосування методів активізації навчальної діяльності учнів і формування в них наукового світогляду;

✓ систематичне інформування про нові методичні рекомендації, публікації про зміст і методи навчально-виховної роботи, глибоке вивчення державних нормативних документів;

✓ упровадження досягнень психології, педагогіки, окремих методик та передового педагогічного досвіду.

Функції методичної роботи можна розбити за М.М. Поташником на три групи: 1) відносно вчителя; 2) педагогічного колективу; 3) досягнень педагогічної науки та досвіду вчителів інших шкіл.

Перша група функцій, спрямованих на вчителя: досягнення компетентності, збагачення знань педагогів (предметних, методичних, дидактичних, психологічних); розвиток світогляду, ціннісних орієнтацій (установка на демократизацію, гуманізацію, гуманітаризацію, оптимальні наслідки діяльності); розвиток мотивів творчої діяльності (любов до дітей, відповідальність, обов'язок, потреба самореалізації); розвиток стійких моральних якостей особистості (доброта, чуйність, порядність, принциповість,

витримка, терплячість тощо); розвиток сучасного стилю педагогічного мислення; розвиток педагогічної техніки, виконавського мистецтва, артистизму; розвиток емоційно-вольової саморегуляції.

Друга група функцій, спрямованих на педагогічний колектив: консолідація педагогічного колективу як колективу односторонців у головному; вироблення єдиної педагогічної позиції, спільних цінностей, традицій; організації діагностики і самодіагностики реальних навчальних можливостей учнів, класних колективів, професійних можливостей, потреб і запитів учителів; експертна оцінка авторських варіантів програм, навчальних планів, підручників, посібників, засобів навчання і виховання, створених у даному колективі; контроль і аналіз конкретного навчально-виховного процесу і його результатів - якості знань, умінь, навичок учнів, вихованості і розвитку школярів; виявлення, узагальнення, пропаганда та впровадження внутрішкільного педагогічного досвіду, обмін цінними методичними знахідками; стимулювання групової творчості та ініціативи членів педагогічного колективу; залучення колективу до науково-дослідницької експериментальної роботи, до цілеспрямованого створення нового досвіду своєї школи.

Третя група функції стосується і кожного вчителя, і колективу: творче осмислення соціального замовлення, нових нормативних актів і документів, доведення їх до свідомості кожного педагога, упровадження досягнень передового педагогічного досвіду, новаторства, профілактика типових для всіх шкіл труднощів і недоліків у педагогічній діяльності; впровадження й використання досягнень психолого-педагогічної науки, інших дисциплін; поширення за рамки школи передового досвіду, досягнутого цим колективом (через педагогічні читання, методичні об'єднання, школи передового педагогічного досвіду).

3. Головні принципи методичної роботи і педагогічного дорадництва

Визначаючи структуру і зміст методичної роботи і дорадництва необхідно керуватися відповідними принципами:

1. *Принцип системності.* Методична робота у різних консультаційних службах – це цілісна система взаємопов'язаних заходів, яка ґрунтується на досягненнях науки і передового педагогічного досвіду та спрямована на професійний розвиток і саморозвиток педагогічних працівників і колективу загалом.

2. *Принцип діагностичності.* Отримання за допомогою діагностики систематичної, достовірної та оперативної інформації, обов'язковий облік результатів діагностики у навчальних закладах і установах освіти сприяє організації та здійсненню методичної роботи.

3. *Принцип науковості.* Відповідність змісту методичної роботи і педагогічного дорадництва рівню розвитку сучасної науки, накопиченого досвіду світової цивілізації. Використання у методичній роботі наукових компетенцій, підходів і теорій педагогічної науки.

4. *Принцип оптимальності.* Поєднання різних методів, засобів і форм організації методичної роботи, а також створення необхідних умов для її функціонування та розвитку.

5. *Принцип педагогічної творчості.* Забезпечення готовності педагогічних працівників до пошуку принципово нових рішень проблем, які виникають у професійній діяльності та творче оновлення педагогічної діяльності.

4. *Нормативно-правове забезпечення методичної роботи і педагогічного дорадництва*

Нормативно правове забезпечення методичної роботи і педагогічного дорадництва включає закони, положень, постанови, програми, накази Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, обласних управлінь освіти.

До них можна віднести наступні:

1. Указ президента України №926/2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні».
2. «Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті».
3. Концепція загальної середньої освіти.
4. Концепція профільного навчання у старшій школі.
5. Указ президента України №927/2010 «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді».
6. Основні орієнтири виховання учнів 1-12-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України.
7. Положення про конкурс «Учитель року».
8. Положення про предметне районне методичне об'єднання вчителів.
9. Підведення підсумків роботи НМЦ за минулий навчальний рік за єдиною методичною проблемою.
10. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу».
11. Положення про центральну та республіканську, обласні, Київську та Севастопольську міські, районні психолого-медико-педагогічні консультації.
12. Державний стандарт початкової загальної освіти.
13. Закон України «Про вищу освіту».
14. Закон України «Про освіту».
15. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) тощо.

5. *Перспективи розвитку методичної роботи і педагогічного дорадництва*

На сучасному етапі розвитку суспільства нашої держави посилюється увага до інноваційних процесів, які відбуваються в галузі освіти, зростають потреби педагогічних працівників в отриманні якісних професійних консультативних послуг. Консультаційна послуга – це особливий інформаційний продукт виробничої діяльності консультаційної організації, яка

надається клієнту у вигляді розроблених програм, проектів, рекомендацій, порад тощо.

Сьогодні в Україні склалася розгалужена мережа різних закладів, установ, організацій, які надають різні педагогічні дорадчі послуги не тільки керівникам освіти і педагогічним працівникам, а й населенню. Професійна діяльність педагогічних дорадників включатиме: надання консультативних освітніх послуг педагогічним працівникам, керівникам закладів і установ освіти; підготовки та експертиза методичного забезпечення загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти; організація атестації та підвищення кваліфікації педагогічних працівників; аналіз і впровадження передового педагогічного досвіду; супровід інноваційних проектів; організація та проведення супервізії фахівців; консультування дитини у ситуаціях дидактичних ускладнень, розвитку творчих обдарувань та успішної інтеграції в соціум; консультування сім'ї у проблемах навчання, виховання та розвитку дитини, вибору навчального закладу, в т.ч. для освіти за кордоном; консультування управлінського персоналу; педагогічне консультування у територіальній системі освіти тощо.

Відтак, головна функція педагогічного дорадництва в сучасних умовах зводиться до надання якісних консультативних послуг відповідно до потреб споживачів, а не інспектування роботи педагогічних працівників та навчальних закладів освіти, як було у попередні роки.

ТЕМА 2. КОНСУЛЬТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ І КОНСУЛЬТАЦІЙНІ СЛУЖБИ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Форми навчання:

- лекція-презентація;
- семінарське заняття;
- самостійна робота.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Теоретичний матеріал до теми лекції «Консультаційна діяльність і консультаційні служби у галузі освіти».

Мета теми: сформувати професійну компетентність студентів щодо специфіки педагогічної консультаційної діяльності та ролі консультаційних служб у галузі освіти.

Завдання для вивчення теми та очікувані результати:

◀ Систематизувати знання щодо:

- сутності і змісту консультаційної діяльності у галузі освіти;
- видів консультаційних послуг у галузі освіти;
- процедури консультативної взаємодії;
- специфіки функціонування консультаційних служб у галузі освіти;
- перспектив розвитку консультаційної діяльності у галузі освіти.

◀ Сформувати вміння (навички):

- визначати мету і завдання консультаційної діяльності;
- розрізняти види консультаційних послуг;
- керуватися головними принципами консультаційної взаємодії;
- характеризувати функції консультаційних служб у галузі освіти;
- застосовувати техніки педагогічного консультування;
- визначати перспективні напрями розвитку консультаційної діяльності у галузі освіти.

◀ Розвинути установки до:

- аналізу та рефлексії;
- критичного мислення;
- інноваційного пошуку;
- лідерства;
- постійного професійного розвитку.

Лекційне заняття

«Консультаційна діяльність і консультаційні служби у галузі освіти»

План навчального заняття

1. Консультаційна діяльність у галузі освіти: специфіка та види консультаційних послуг.

2. Консультаційні служби у галузі освіти, особливості їх функціонування.
3. Розвиток консультаційної діяльності в галузі освіти.

Семінарське заняття

«Теоретичні та технологічні засади консультаційної діяльності»

План навчального заняття

1. Місце і роль консультаційної діяльності в галузі освіти.
2. Консультаційні служби у галузі освіти та особливості їх функціонування.
3. Перспективи розвитку консультаційної діяльності в галузі освіти.

Завдання та запитання для самостійної роботи

1. Складіть порівняльну таблицю визначення поняття «консультаційна діяльність» у галузі освіти.
2. Обґрунтуйте мету консультаційної діяльності в галузі освіти.
3. Опишіть головні завдання консультаційної діяльності в галузі освіти.
4. Аргументуйте специфічні риси консультаційної діяльності в галузі освіти.
5. Складіть таблицю видів консультаційних послуг, які надаються в галузі освіти.
6. Охарактеризуйте освітні консультаційні служби, які функціонують в Україні.
7. Опишіть мету і завдання районних (міських) методичних кабінетів (центрів).
8. Яку роль відіграють медико-психолого-педагогічні консультації у дорадчій діяльності.
9. Розкрийте сутність і значення освітнього консалтингу в Україні.
10. Поясніть, як ви розумієте значення громадських освітніх консультаційних організацій.
11. Окресліть перспективні напрями розвитку консультаційної діяльності в галузі освіти.

Теоретичний матеріал до теми

«Консультаційна діяльність і консультаційні служби у галузі освіти»

1. Консультаційна діяльність у галузі освіти: специфіка та види консультаційних послуг

Консультаційна діяльність у галузі освіти має свої особливості, що вирізняє її від консультаційної діяльності інших галузей економіки.

Консультаційна діяльність у галузі освіти (англ. professional counseling професійне консультування, лат. consultatio – порада) – професійна діяльність, спрямована на задоволення потреб закладів і установ освіти та педагогічних працівників у консультаціях із питань професійної діяльності та розвитку; виявлення й аналіз проблем у професійній діяльності, надання допомоги та розроблення рекомендацій щодо їхнього вирішення, а також сприяння

реалізації цих рекомендацій. Консультаційна діяльність у галузі освіти передбачає також надання консультаційних послуг фізичним особам із питань консультування дитини у ситуаціях дидактичних ускладнень, розвитку творчих обдарувань та успішної інтеграції в соціум; консультування сім'ї з проблем навчання, виховання та розвитку дитини, вибору навчального закладу, в т.ч. для освіти за кордоном.

Консультаційна діяльність у галузі освіти – це, насамперед, професійна діяльність, яка здійснюється спеціально підготовленими фахівцями, які працюють у консультаційних організаціях. Професійна діяльність консультанта у галузі освіти пов'язана із наданням консультаційних послуг різним суб'єктам консультування або споживачам. *Консультаційна послуга*, яка надається в галузі освіти, – це особливий інформаційний продукт виробничої діяльності консультаційної організації, яка надається клієнту у вигляді розроблених програм, проектів, рекомендацій, порад тощо. Вона є інтелектуальним продуктом, створеним консультаційною організацією, який залишається у володінні клієнта після завершення консультування. Отримана консультаційна послуга дає можливість внести зміни в установи та заклади освіти, здійснюваних спільними діями суб'єкта й об'єкта консультування. Консультаційна діяльність у галузі освіти передбачає професійну взаємодію між консультантом, який володіє необхідними знаннями й уміннями та замовником, у якого є професійна проблема або потреба, що потребує вирішення.

Суб'єктами консультаційної діяльності є консультант (професійно підготовлений фахівець), який надає консультаційні послуги та педагогічні працівники або фізичні особи, які потребують освітніх послуг. *Об'єктом консультаційної діяльності* є замовник (установи та заклади освіти), які замовляють освітні консультаційні послуги.

Метою консультаційної діяльності у галузі освіти є надання якісної освітньої консультаційної послуги замовнику для ефективного розвитку закладів і установ освіти, продуктивної професійної діяльності керівників і педагогічних працівників, успішного навчання та виховання дитини.

Провідними завданнями консультаційної діяльності є:

- надання якісних консультативних освітніх послуг педагогічним працівникам, керівникам закладів і установ освіти;
- підготовки та експертиза методичного забезпечення загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти;
- організація атестації та підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників;
- аналіз і впровадження передового педагогічного досвіду;
- супровід інноваційних проектів;
- організація та проведення супервізії фахівців;
- консультування дитини у ситуаціях дидактичних ускладнень, розвитку творчих обдарувань та успішної інтеграції в соціум;
- консультування сім'ї у проблемах навчання, виховання та розвитку дитини, вибору навчального закладу, в т.ч. для освіти за кордоном;

- консультування управлінського персоналу;
- педагогічне консультування у територіальній системі освіти тощо.

Процес консультування у галузі освіти передбачає певну послідовність дій (етапів), що виконуються консультантом для досягнення позитивних змін усередині закладів і установ освіти, швидкого вирішення проблем або створення умов, за яких у споживачів освітніх послуг з'явиться можливість зробити це самостійно. Найбільш використовуваними етапами процесу педагогічного консультування є такі:

1. Підготовчий. Він передбачає знайомство зі споживачем освітніх послуг, попередній діагноз проблеми, планування завдання та угоду про надання консультативної послуги.

2. Діагностичний. Вивчення фактів проблеми (ускладнення) замовника консультативної послуги, аналіз і синтез виявлених фактів, з'ясування причин виникнення проблеми.

3. Планування. Зазначений етап передбачає вироблення рішень розв'язання проблеми, оцінку альтернативних варіантів, подання пропозицій замовнику освітніх послуг, планування впровадження змін в установи або заклади освіти.

4. Упровадження. Надається освітня послуга замовнику у реалізації плану дій, здійснюється корегування пропозицій, за потреби проводиться навчання замовника.

5. Підсумковий. На зазначеному етапі здійснюється оцінювання результатів консультування, готується звіт про результати співпраці.

Дотримання процесу консультування у галузі освіти є важливою умовою професіоналізму консультанта.

У процесі консультування консультанти використовують певний інструментарій – комплекс методів і способів роботи з інформацією, які допомагають визначити і вирішити проблему замовника.

Оцінити якість наданої послуги споживач (замовник) може відразу після завершення процесу консультування або через певний проміжок часу. Для того, щоб консультативна послуга була якісною і результативною, важливо правильно визначити вид консультативної послуги та дотримуватися правил процесу консультування.

Вирізняються такі *види консультативних послуг* (М.Н. Певзнер і О.М. Зайченко):

- *консультування дитини* (з предмету навчання, метапредметна консультація, професійна консультація, перед профільна консультація, соціально-педагогічна консультація, виховна консультація);
- *консультування сім'ї* (дидактичне консультування, медико-психологічна консультація, корегувальна консультація, інформаційні послуги, консультація з питань кооперації і взаємодії);
- *консультування педагогів* (аудит якості освітнього процесу, методична консультація, проектне консультування, процедурно-діагностичне консультування, евалюаційні послуги, загально педагогічне консультування);

– консультування управлінського персоналу (забезпечення інформаційними технологіями, програмно-цільове, командно-групове, ціннісно-орієнтоване, психологічне, маркетингове консультування, забезпечення зв'язків з громадськістю, організаційно-методичне обслуговування, аудит розвитку школи).

2. Консультаційні служби у галузі освіти, особливості їх функціонування

Сьогодні в Україні склалася розгалужена мережа різних установ й організацій, які надають освітні консультаційні послуги не тільки керівникам освіти і педагогічним працівникам, а й населенню. Вона включає районні (міські) методичні кабінети, шкільні методичні кабінети, центри навчально-методичної роботи, навчально-методичні центри професійно-технічної освіти, психолого-медико-педагогічні консультації, освітні консалтингові центри, інститути післядипломної педагогічної освіти, громадські освітні організації тощо.

Професійну консультативну діяльність у галузі освіти здійснюють методисти, педагогічні консультанти, супервізори, коучери, дорадники згідно чинних нормативно-правових документів, функцій та напрямів, визначених консультаційною організацією. Розглянемо детальніше діяльність консультаційних служби у галузі освіти.

Районні (міські) методичні кабінети (РМК) є науково-методичною установою, яка відповідно до чинного законодавства здійснює науково-методичне забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти району, районів у місті Києві, міста (без районного поділу), підвищення кваліфікації педагогічних працівників у міжкурсовий період. Засновниками РМК є місцеві органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування. Підпорядковується РМК засновнику з усіх питань діяльності, а в частині науково-методичного забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти – інституту післядипломної педагогічної освіти. РМК є юридичною особою, має печатку, штамп, бланки з відповідними реквізитами, рахунки в банку.

Мета діяльності РМК – науково-методичне забезпечення системи загальної середньої та дошкільної освіти, організація науково-методичної роботи, підвищення кваліфікації, професійного рівня педагогічних працівників загальноосвітніх, дошкільних і позашкільних навчальних закладів і розвиток їхньої творчої ініціативи у міжкурсовий період.

У штаті РМК працюють методисти різних профілів. При РМК створюється бібліотека (медіатека), а також можуть створюватися відділи, лабораторії, центри, сектори та інші структурні підрозділи.

РМК може здійснювати міжнародне співробітництво в організації та проведенні науково-методичних конференцій, семінарів, виставок, здійснювати обмін і взаємне стажування працівників, укладати угоди про співпрацю та реалізацію спільних програм і проектів.

Шкільні методичні кабінети є центром методичної роботи з педагогічними працівниками, який діє згідно «Положення про методичний кабінет середнього закладу» (наказ МОН від 28.10.1997 р. №385). Очолює його завідувач, якого обирають терміном на два роки з числа досвідчених

працівників (вчитель-методист, старший учитель). Він працює на громадських засадах. Методичний кабінет діє під керівництвом заступника директора школи та методичної ради, яка спрямовує і координує всі напрями його діяльності.

Основною метою діяльності методичного кабінету є створення інформаційно-методичної бази для вчителів, удосконалення їхньої професійної кваліфікації та самоосвіти. Згідно з чинними нормативними документами, педагогічна рада школи періодично заслуховує на своїх засіданнях звіти про роботу методичного кабінету. У методичному кабінеті школи створюються умови для самостійної та індивідуальної роботи педагогічних працівників, організовуються консультації з питань педагогіки, фахової підготовки, методики викладання предметів. Саме тут вирішуються питання організації та проведення педагогічних виставок, творчих звітів, науково-практичних семінарів, конференцій. Робота методичного кабінету сприяє участі вчителів у науково-методичній та експериментальній роботі, впровадженню у практику педагогічних працівників передового педагогічного досвіду, інноваційних технологій навчання.

Центри навчально-методичної роботи (навчально-методичний центр) створюються у вищих навчальних закладах. Відповідно до покладених завдань центр навчально-методичної роботи забезпечує контроль за дотриманням вимог до формування стандартів вищої освіти університету; розробляє основні вимоги до організації та форм проведення навчального процесу і організує контроль за їхнім дотриманням; організує розроблення навчальних планів; контролює роботу кафедр щодо підготовки документації для проведення ліцензування та акредитації напрямів і спеціальностей; розробляє пропозиції з розрахунку і корегування норм часу для основних видів навчальної, методичної, організаційної та виховної роботи викладачів; організує укладання договорів з підприємствами, організаціями і установами на проведення виробничих практик; спільно з деканатами і кафедрами сприяє запровадженню інтерактивних технологій навчання; здійснює розрахунок бюджету навчальних годин кожної спеціальності, організує облік педагогічного навантаження науково-педагогічних працівників і забезпечує контроль його виконанням; розробляє графік навчального процесу і розкладу навчальних занять студентів; аналізує стан навчально-методичного, матеріально-технічного і кадрового забезпечення навчального процесу і вносить пропозиції ректорату університету щодо його удосконалення; спільно з деканатами та кафедрами організує вивчення досвіду кращих вищих навчальних закладів із упровадження інформаційних технологій навчання, проведення науково-методичних конференцій і семінарів; підтримує постійний зв'язок з науково-методичним центром вищої освіти Міністерства освіти і науки України, Інститутом вищої освіти НАПН України; здійснює координацію роботи навчального закладу і студентським самоврядуванням; готує та подає статистичну звітність про результати навчання студентів; взаємодіє з усіма структурними підрозділами університету; готує питання про навчальну роботу до розгляду на засідання вченої ради університету.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти спрямовує свою діяльність на методичний та інформаційний супровід загальноосвітньої і

професійної підготовки робітничих кадрів у ПТНЗ всіх форм власності; організовує підвищення кваліфікації педагогічних працівників ПТНЗ; організовує та проводить конкурси учнівської творчості, фахової майстерності з робітничих професій; організовує та проводить семінари, практикуми, тренінги, круглі столи для всіх учасників освітнього процесу; розробляє навчально-плануючу документацію для навчання робітничим професіям; здійснює аналітично-моніторингову роботу з питань функціонування та перспектив розвитку ПТНЗ; надає консультативну допомогу з питань організації навчального процесу, атестаційної та ліцензійної експертизи.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти здійснює такі функції: планування, організаційна, аналітично-моніторингова, прогностична, моделююча, компенсаторна, координуюча, пропагандистська, контрольо-інформаційна, відновлювальна, коригувальна. Реалізація функцій роботи Центру здійснюється через визначення методичної проблеми з урахуванням особливостей контингенту педагогів області, традицій, результатів моніторингу діяльності ПТНЗ.

Психолого-медико-педагогічні консультації. Головна мета ПМПК полягає у наданні фахової допомоги дітям із особливими освітніми потребами, консультуванні та підтримці сімей, які виховують дитину з тяжким чи складним порушенням.

Діяльність ПМПК спрямована на широку консультативну роботу з різними групами населення: батьками, дільничними лікарями, вчителями, практичними психологами. Двері консультації відкриті впродовж восьмигодинного робочого дня, куди може зайти кожний, хто потребує інформації про особливості розвитку дитини з різноманітними видами порушень, про визначальне значення адекватної й систематичної корекційної роботи, навчальні заклади та їх наявність у регіоні тощо. Особливо бажаними в консультації є представники сімей, які виховують дітей із важкою патологією. Тут вони можуть отримати професійні поради, як у родинному колі розвивати й виховувати дитину, періодично можуть здійснювати контроль цього процесу, дізнатися про перспективи суспільно-трудової реалізації і тощо.

Консультанти ПМПК здійснюють активну просвітницьку діяльність. Відбувається це через читання лекцій, виступи по радіо й телебаченню, на нарадах директорів навчальних закладів, батьківських зборах у дошкільних закладах, тематичні тощо. Основна ціль такої діяльності -- показати суспільству значення корекційної роботи для долі кожної дитини, яка має порушення в психічному розвитку, розкрити згубні наслідки байдужості, непрофесійності й відсутності суспільної підтримки таких дітей.

Освітні консалтингові центри. *Консалтинг* (англ. *consulting* – консультування) – діяльність з консультування керівників, управлінців, освітян з широкого кола питань у галузі освітньої, управлінської, експертної діяльності. Мета консалтингу – допомогти системі управління (менеджменту) в досягненні заявлених цілей. Іншими словами: консалтинг – це управлінське консультування з широкого кола питань у сфері фінансової, юридичної, технологічної, технічної, експертної, освітньої діяльності, що надається

зовнішніми консультантами, для рішень тієї чи іншої проблеми. Консалтингові компанії спеціалізуються за окремими напрямками діяльності (наприклад, фінансовому, кадровому, організаційному, стратегічному, освітньому). Основне завдання консалтингу полягає в аналізі, обґрунтуванні перспектив розвитку та використання науково-технічних та організаційно-економічних рішень з урахуванням предметної області та проблем клієнта.

Інститути післядипломної педагогічної освіти здійснюють спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

Інститут здійснює керівництво районними (міськими) методичними кабінетами (центрами), координує та вивчає їхню діяльність, надає їм науково-методичну і практичну допомогу. Головною метою діяльності інституту є наукове і методичне забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти відповідного регіону, підвищення кваліфікації та перепідготовка керівних кадрів і педагогічних працівників освіти, здійснення на базі освітніх закладів теоретичних і прикладних досліджень у галузі освіти, їх запровадження у практику освітньої системи.

Наукова та методична діяльність в інституті є невід'ємною складовою освітньої діяльності й здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства України. Інститут має право здійснювати міжнародне співробітництво, установлювати прямі зв'язки з партнерами за рубежем, міжнародними організаціями, закладами освіти, науковими установами зарубіжних країн, укладати з ними угоди про співпрацю та реалізацію спільних програм і проектів, брати участь у міжнародних науково-методичних заходах, організовувати та проводити міжнародні семінари, практикуми, наради, конференції, виставки тощо.

Громадські освітні організації. Громадська Організація «Мережа Освітніх Консультантів». Основні напрямки діяльності організації:

1. Консультації випускників шкіл з приводу свідомого вибору майбутньої професії, підбору навчального закладу, консультування та підготовка до вступу в вищі навчальні заклади Республіки Польща та інформаційна підтримка протягом першого року навчання за кордоном.

2. Організація роботи Лінгвістичного клубу по вивченню польської мови, культури та традицій на теренах України. Сприяння в проведенні мовних практик в Польщі та на Кіпрі (англ. мова).

3. Організація візитів для батьків та абітурієнтів з метою ознайомлення з вищими навчальними закладами партнерів.

4. Проведення семінарів, тренінгів для підвищення кваліфікаційного рівня освітніх консультантів .

5. Проведення соціологічних досліджень в сфері профорієнтації та освіти.

6. Психологічна підготовка абітурієнтів, які обрали навчання за кордоном.

3. Розвиток консультаційної діяльності в галузі освіти

На сучасному етапі розвитку суспільства нашої держави посилюється увага до інноваційних процесів, які відбуваються в галузі освіти, зростають потреби педагогічних працівників в отриманні якісних професійних консультативних послуг.

Наявність значної мережі консультативних організацій, як виробників консультаційних послуг та споживачів їхньої продукції, в Україні утворився ринок освітніх консультаційних послуг. Його спрощено можна трактувати як місце, де сходяться попит і пропозиція, покупець і продавець. Ринок освітніх консультаційних послуг орієнтований на задоволення потреб педагогічних працівників, установ і закладів освіти. Консультаційні педагогічні послуги – це широкий спектр інноваційних, інтелектуальних продуктів, досвіду особистих практичних навичок та знань продавця. Виступаючи на ринку педагогічних консалтингових послуг консультаційні освітні організації є конкурентами, хоча і не однакові за своїми можливостями, рівню, спектру і якості консультаційних послуг.

У галузі педагогічного консультування Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова вперше в Україні у 2014 р. відкрив нову перспективну спеціальність "Дорадництво". Підготовка дорадників здійснюється за сучасними вимогами міжнародного педагогічного консалтингу. Професійна діяльність педагогічних дорадників включатиме: надання консультативних освітніх послуг педагогічним працівникам, керівникам закладів і установ освіти; підготовки та експертиза методичного забезпечення загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти; організація атестації та підвищення кваліфікації педагогічних працівників; аналіз і впровадження передового педагогічного досвіду; супровід інноваційних проектів; організація та проведення супервізії фахівців; консультування дитини у ситуаціях дидактичних ускладнень, розвитку творчих обдарувань та успішної інтеграції в соціум; консультування сім'ї у проблемах навчання, виховання та розвитку дитини, вибору навчального закладу, в т.ч. для освіти за кордоном; консультування управлінського персоналу; педагогічне консультування у територіальній системі освіти тощо.

Відтак, головна функція педагогічного дорадництва в сучасних умовах зводиться до надання якісних консультативних послуг відповідно до потреб споживачів, а не інспектування роботи педагогічних працівників та навчальних закладів освіти, як було у попередні роки.

ТЕМА 3.

МЕТОДИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ І ПЕДАГОГІЧНОГО ДОРАДНИЦТВА

Форми навчання:

- лекція-презентація;
- семінарське заняття;
- практичне заняття;
- самостійна робота.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Теоретичний матеріал до теми лекції «Методи методичної роботи і педагогічного дорадництва».

Мета теми: сформувати професійну компетентність студентів для здійснення постійного професійного розвитку та використання на практиці методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Завдання для вивчення теми та очікувані результати:

◀ *Систематизувати знання щодо:*

- методів методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- класифікації методів методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- технологій групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- технологій індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- переваг і недоліків індивідуальних і групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

◀ *Сформувати вміння (навички):*

- розрізняти методи методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- обирати методи методичної роботи і педагогічного дорадництва відповідно до змісту професійної діяльності;
- класифікувати методи методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- характеризувати індивідуальні методи методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- характеризувати групові методи методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- застосовувати технології різних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- складати порівняльні таблиці переваг і недоліків індивідуальних і групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

◀ *Розвинути установки до:*

- аналізу та рефлексії;
- критичного мислення;
- інноваційного пошуку;

- лідерства;
- співпраці;
- постійного професійного розвитку.

Лекційне заняття

«Методи методичної роботи і педагогічного дорадництва»

План навчального заняття

1. Поняття методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
2. Класифікація методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
3. Значення та характеристика групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Значення та характеристика індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Семінарське заняття

«Комунікації та методи методичної роботи і педагогічного дорадництва»

План навчального заняття

1. Комунікації у педагогічній діяльності.
2. Специфіка та сутність методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
3. Групові методи методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Індивідуальні методи методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Практичне заняття

«Класифікація методів методичної роботи і педагогічного дорадництва»

1. Актуалізація теоретичних положень про методи методичної роботи і педагогічного дорадництва.
2. Групові методи методичної роботи і педагогічного консультування та їхні характерні особливості.
3. Особливості індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Визначення переваг і недоліків різних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Завдання та запитання для самостійної роботи

1. Поясніть, як ви розумієте поняття «методи методичної роботи».
2. Обґрунтуйте розуміння методів педагогічного дорадництва.
3. Складіть таблицю методів методичної роботи і педагогічного дорадництва
4. Назвіть характерні особливості групових методів методичної роботи.
5. Складіть таблицю характеристики групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
6. Назвіть переваги та недоліки групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

7. Поясніть специфіку індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

8. Складіть таблицю характеристики індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

9. Назвіть переваги та недоліки індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Теоретичний матеріал до теми «Методи методичної роботи і педагогічного дорадництва»

1. Поняття методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Консультаційні або дорадчі служби є важливою ланкою у передачі інноваційних знань і технологій від науковців до педагогічних працівників. Методисти і дорадники постійно спілкуються зі своїми клієнтами – педагогічними працівниками або фізичними чи юридичними особами та надають консультаційну допомогу у вирішенні проблемних питань. Тому спеціалісти дорадчої служби повинні бути гарними фахівцями не тільки у галузі педагогіки, а й чудово розумітися у психології, соціології та мати знання і навички використання різних методів і форм методичної роботи та педагогічного дорадництва.

Методи методичної роботи (від гр. *methodos* – спосіб пізнання, шлях дослідження) – це упорядковані способи діяльності методиста (дорадника) і клієнта, спрямовані на ефективне розв’язання професійних завдань. У методах методичної роботи виокремлюють два види: метод методичної роботи як інструмент діяльності спеціаліста для виконання професійної функції – консультування; а також метод методичної роботи як спосіб пізнавальної діяльності споживачів консультаційних послуг із оволодіння знаннями, уміннями та навичками.

Із розвитком методичної роботи і педагогічного дорадництва розвивалися і методи. З самого початку використовувалися індивідуальні, групові та масові методи для надання порад, консультацій і рекомендацій педагогічним працівникам і батькам учнів. З часом техніка використання методів методичної роботи і педагогічного дорадництва удосконалилася та зросла їх кількість.

Сьогодні навчальні методи, які використовують методисти або педагогидорадники розрізняються за зовнішніми проявами їх форм, характером взаємодії, кількістю учасників тощо.

Виокремлення методів методичної роботи і педагогічного дорадництва за зовнішніми проявами їх форм, тобто за джерелами інформації, залишаються найбільш прийнятними і зрозумілими. На основі такого підходу виокремлюють словесні, наочні та практичні методи методичної роботи і педагогічного дорадництва. До словесних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва належать розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгами (методичними вказівками тощо). До наочних методів відносять: демонстрацію, ілюстрацію, спостереження. Практичні методи є такі: вправи, практичні роботи.

Застосування названих методів методичної роботи і педагогічного дорадництва ґрунтується на послідовній і цілеспрямованій постановці перед клієнтами проблемних задач, які спонукають їх до оволодіння новими знаннями для успішного їх розв'язання. Використовуючи такі методи, необхідно дотримуватися певних вимог: висувати задачі відповідно до змісту визначеної (діагностовано) проблеми, досвіду професійної діяльності клієнта; окреслювати гіпотези; сприяти мобілізації резерву знань і способів рішення проблемних ситуацій; залучати клієнтів до активної самостійної пошукової діяльності вирішення педагогічних проблем; аналізувати й оцінювати результати професійної діяльності.

Загалом методи методичної роботи і педагогічного дорадництва повинні мати такі основні ознаки: бути певною мірою способом пізнавальної діяльності споживачів консультаційних послуг; визначати логічний шлях оволодіння знаннями, вміннями й навичками; відігравати роль інструмента обміну інформацією між учасниками процесу консультування; сприяти стимулюванню консультаційної взаємодії; виступати способом аналізу й оцінювання професійної діяльності.

Необхідно також забезпечувати системність у підході до вибору тих чи інших методів, глибоко розуміючи внутрішні зв'язки і взаємозалежність між ними на рівні функціональних ознак. Отже, методи методичної роботи і педагогічного дорадництва не варто сприймати (і використовувати) як своєрідний рецепт для розв'язання всіх професійних завдань, тому що, як наголошував К.Д. Ушинський, важливий не сам метод, а ідея, що закладена в ньому. Лише творча мудрість професіонала-консультанта, яка опирається на наукові засади, може забезпечити оптимальний підхід до використання методів з метою підвищення ефективності педагогічної професійної діяльності.

Спеціалісти дорадчих служб розуміють, щоб надавати якісні освітні консультаційні послуги з питань процесу навчання і виховання учнів, розроблення навчальних проєктів, управлінської діяльності тощо недостатньо використовувати один із методів методичної роботи. Для досягнення успіху, виконання поставлених завдань фахівець у галузі дорадництва має використовувати різні методи методичної роботи і педагогічного дорадництва, які допоможуть досягнути споживачам освітніх послуг бажаного результату.

2. Класифікація методів методичної роботи і педагогічного дорадництва

Залежно від кількості охоплених клієнтів методи методичної роботи і педагогічного дорадництва поділяються на індивідуальні, групові та масові.

Масові методи – це різні методи інформування і консультування споживачів за допомогою засобів масової інформації. Вони є одним із найважливіших інструментів у діяльності консультаційних служб.

Передавання інформації здійснюється за допомогою радіо, телебачення, аудіо- та відеотехніки, електронних засобів, періодичних видань, брошур, буклетів, засобів наочної агітації, засобів масової інформації.

До масових методів розповсюдження інформації належать:

- публікації у пресі;
- інтерв'ю на радіо і телебаченні;
- розміщення інформаційних експонатів на виставках
- інформація на щитах на людних магістралях
- інформація в інтернет.

Групові методи дають змогу встановити ділові контакти консультанта із споживачами консультаційних послуг, розвивають різні форми взаємодії між членами консультаційних груп. Використання зазначених методів дають можливість споживачам слухати, брати участь в обговоренні проблем, обмінюватися корисним досвідом, приймати спільні рішення.

Для передавання інформації використовуються лекції, ділові ігри, мозковий штурм, дискусії, метод аналізу конкретної ситуації, виступи, демонстрації, виставки.

Індивідуальні методи передбачають особисті контакти консультантів із клієнтами. Вибір методу індивідуальної роботи залежить від складності проблеми, фактору часу, технічної забезпеченості споживачів і дорадчої служби.

Передавання інформації здійснюється за допомогою безпосередніх міжособистісних контактів (відвідування консультантом навчального закладу, відвідування керівника або педагогічного працівника навчального закладу консультанта), листування, телефонні розмови, неформальні контакти (конференції, виставки) тощо.

3. Значення та характеристика групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва

Групові методи методичної роботи і педагогічного дорадництва сприяють організації ефективної взаємодії фахівців консультаційних служб із педагогічними працівниками, керівниками начальних закладів і установ освіти. Для ефективного використання зазначених методів і цілей проведення педагогічного консультування формують групи у складі 12-40 осіб. При формуванні груп із більшою чисельністю педагогічних працівників втрачається почуття колективізму, група стає роз'єднаною або стихійно поділяється на підгрупи. За такої ситуації споживачі консультаційних послуг почувуються некомфортно, втрачається зв'язок консультаційної взаємодії, знижується результативність та ефективність співпраці.

Застосування групових методів методичної роботи і педагогічного дорадництва відбувається за умови надання інформації щодо здійснення реформ у галузі освіти, нових технологій і засобів навчання учнів, ознайомлення із передовим педагогічним досвідом тощо. Групові методи методичної роботи і педагогічного дорадництва дають можливість слухати, брати участь у обговоренні зазначеної проблеми, обмінюватися корисним досвідом, приймати спільні рішення. До групових методів роботи із споживачами консультаційних послуг відносять лекції, ділові ігри, мозковий

штурм, дискусії, метод аналізу конкретної ситуації, виступи, демонстрації, виставки тощо.

Водночас групові методи допомагають споживачам консультаційних послуг самостійно приймати рішення щодо удосконалення своєї професійної діяльності, спираючись на досвід колег, забезпечують безпосередній зв'язок із колегами та консультантами, позитивно впливають на їхню мотивацію до професійної діяльності.

Лекція – це спосіб усного спілкування, за допомогою якого консультант передає інформацію групі споживачів консультаційних послуг. Ефективність застосування зазначеного методу залежить від уміння лектора використовувати зворотній зв'язок із слухачами для сприйняття інформації. Матеріал можна подавати як лекцію у тому випадку, якщо головна мета консультанта – довести до слухача необхідну інформацію, яка розрахована на стислий термін застосування або, якщо група слухачів є занадто велика. Лекція може бути ефективним методом методичної роботи і педагогічного дорадництва якщо вона супроводжується презентаційними матеріалами.

Групова дискусія – є одним із результативних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва. Дискусія передбачає обмін ідеями і думками між різними людьми. Однак не кожний обмін думками є дискусією. Якщо той, хто говорить, ставить за мету довести, що лише він один правий, то це – суперечка, а не дискусія. Якщо людина тільки висловлює свої погляди і не прислухається до думки інших колег, то це – лекція, а не дискусія. Справжня дискусія відбувається тоді, коли її учасник у процесі обговорення питання (проблеми) одержує для себе нову інформацію.

Мозковий штурм – використовують консультанти у випадку вирішення проблеми для якої недостатньо інформації про об'єкт і умови застосування. Для отримання достатньої інформації про проблему, використовують знання всіх учасників дискусії, адже кожен із них має власне уявлення про проблему, виходячи із досвіду професійної діяльності, умови та шляхи вирішення. Зазначений метод стимулює творчу активність групи, дозволяє кожному учаснику включитися у пізнавальну діяльність.

Метод аналізу конкретної ситуації (метод кейсів) найбільше наближений до практики професійної діяльності споживачів освітніх консультаційних послуг. Застосовують його у випадку, коли є достатньо інформації про проблему, але й шляхів розв'язання проблеми є декілька, тому виникає проблема обрати найкращий. Суть методу полягає в активному обговоренні конкретної проблеми, завдяки чому закріплюють теорію прийняття управлінських рішень на практиці, аналізуючи реальні ситуації. Метод кейсів сприяє розвитку вміння аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, обирати оптимальний варіант вирішення проблеми і складати план її реалізації.

Ділова гра – метод методичної роботи і педагогічного дорадництва, за якого група формує колективну думку й обстоює її від критики інших груп. Ділові ігри дозволяють зануритися у певну ситуації, програючи її і вивчаючи на практиці. Завдяки ним можна модулювати різні професійні ситуації, планувати способи дій в умовах запропонованих ситуацій, демонструвати процес

систематизації теоретичних і практичних знань щодо вирішення певної проблеми на практиці. Сутність ділової гри зводиться до вирішення якої-небудь ситуації в ігрових умовах.

4. Значення та характеристика індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва

Особисті контакти консультантів із споживачами консультаційних послуг винятково важливі у роботі методистів і педагогів-дорадників. Особисте спілкування дорадника із клієнтом може бути вирішальним у прийнятті рішення клієнта.

Індивідуальні методи методичної роботи і педагогічного дорадництва широко використовуються у консультаційних службах. Від правильного вибору індивідуального методу залежить авторитет консультанта і ефективність діяльності консультаційної служби. Вибір індивідуального методу методичної роботи і педагогічного дорадництва залежить від складності проблеми клієнта, фактора часу, технічного забезпечення фахівця тощо.

Передавання інформації здійснюється за допомогою безпосередніх міжособистісних контактів (відвідування консультантом навчального закладу, відвідування керівника або педагогічного працівника навчального закладу консультанта), листування, телефонні розмови, неформальні контакти (конференції, виставки) тощо.

До індивідуальних методів методичної роботи і педагогічного дорадництва відносять бесіду, інтерв'ю, розповідь, пояснення, інструктаж тощо.

Бесіда, як метод методичної роботи і педагогічного дорадництва, ґрунтується на особистому спілкуванні консультанта і клієнта. Провідною функцією даного методу є мотиваційно-стимулююча. Зазначений метод потрібний для вивчення або діагнозу проблеми, яка пов'язана із професійною діяльністю педагогічних працівників. Бесіда, яку проводить професіонал-консультант є цілеспрямованою, плановою з точним формулюванням кожного запитання. Метод бесіди використовується, коли проблеми, які слід обговорити, є надмірно складними і педагог не в змозі їх зрозуміти або вирішити самостійно. Бесіду можна застосовувати як окремий прийом навчання під час лекції для більш дохідливого пояснення або після лекції для поглиблення знань, які вимагають додаткової самостійної роботи, а також з метою обговорення і контролю рівня опанування матеріалу.

Метод інтерв'ю – метод, який полягає у проведенні розмови між консультантом-професіоналом і клієнтом по заздалегідь розробленому плану. Він вирізняється суворою організованістю і нерівноцінністю функцій співрозмовників: консультант ставить запитання респонденту, при цьому він не веде з ним активного діалогу, не висловлює своєї думки і відкрито не виявляє своєї особистої оцінки відповідей випробуваного або заданих питань. У завдання консультанта входить зведення свого впливу на зміст відповідей респондента до мінімуму і забезпечення сприятливої атмосфери спілкування. Мета інтерв'ю з точки зору консультанта – одержати від респондента відповіді на питання, які сформульовані відповідно до поставлених завдань. Вибір

консультантом того чи іншого виду інтерв'ю залежить від рівня вивченості проблеми, цілей досліджень і програми в цілому.

Одним з найпростіших і водночас найпоширеніших методів методичної роботи і педагогічного дорадництва є *розповідь*. Метод розповіді передбачає усний живий і образний, емоційний і послідовний виклад переважно фактичного матеріалу в пояснювальній чи оповідальній формі. Він використовується на всіх етапах педагогічного консультування. Змінюється лише характер розповіді, її обсяг і час. Основні педагогічні вимоги до розповіді: пізнавальна спрямованість; достовірність та наукова обґрунтованість фактів; достатня кількість яскравих прикладів, які доводять викладені положення; чітка логіка і довідність викладу; образність й емоційна забарвленість; наявність елементів особистої оцінки і ставлення консультанта до змісту матеріалу, висока культура мовлення педагога-дорадника (чіткість, доступність, правильність, особистісна забарвленість).

У практиці консультаційних служб дуже часто разом із розповіддю або окремо використовується метод *пояснення* – переважно монологічна форма спілкування, коли є необхідність доведення або обґрунтування клієнту значення певного положення (закону, нормативу тощо), розкриття сутності його проблеми, аналізу професійної інформації. Пояснення має впливати на емоційно-почуттєву сферу особистості клієнта, тому консультанти повинні емоційно забарвлювати зміст інформації, що подається. Для підсилення ефекту пояснення можна також використовувати різні наочні засоби (таблиці, моделі, документи тощо). Як показує практики роботи консультантів, надмірне збільшення часу на пояснення викликає стомлюваність і зниження уваги клієнтів. Цей недолік можна компенсувати епізодичним уведенням до пояснення елементів дискусії, опитування, розповіді тощо.

ТЕМА 4.

ФОРМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ І ПЕДАГОГІЧНОГО ДОРАДНИЦТВА

Форми навчання:

- лекція-презентація;
- семінарське заняття;
- практичне заняття;
- самостійна робота.

Матеріали для обов'язкового вивчення:

1. Теоретичний матеріал до теми лекції «Форми методичної роботи і педагогічного дорадництва».

Мета теми: сформувати професійну компетентність студентів для здійснення постійного професійного розвитку та використання на практиці форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Завдання для вивчення теми та очікувані результати:

◀ Систематизувати знання щодо:

- форм методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- класифікації форм методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- технологій групових форм методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- технологій індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- переваг і недоліків індивідуальних і групових форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.

◀ Сформувані вміння (навички):

- розрізняти форми методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- обирати форми методичної роботи і педагогічного дорадництва відповідно до змісту професійної діяльності;
- класифікувати форми методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- характеризувати індивідуальні форми методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- характеризувати групові форми методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- застосовувати технології різних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва;
- складати порівняльні таблиці переваг і недоліків індивідуальних і групових форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.

◀ Розвинути установки до:

- аналізу та рефлексії;
- критичного мислення;

- інноваційного пошуку;
- лідерства;
- співпраці;
- постійного професійного розвитку.

Лекційне заняття

«Форми методичної роботи і педагогічного дорадництва»

План навчального заняття

1. Поняття форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
2. Класифікація форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
3. Особливості застосування групових форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Специфіка та умови застосування індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Семінарське заняття

«Сутність і зміст форм методичної роботи і педагогічного дорадництва»

План навчального заняття

1. Поняття форм методичної роботи та педагогічного дорадництва.
2. Особливості традиційних і нетрадиційні форм методичної роботи та педагогічного дорадництва.
3. Групові форми методичної роботи і педагогічного дорадництва: сутність і зміст.
4. Специфіка застосування і характеристика індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
5. Переваги і недоліки індивідуальних і колективних форми методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Практичне заняття

«Переваги і недоліки індивідуальних і колективних форми методичної роботи і педагогічного дорадництва»

1. Класифікація форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
2. Традиційні та нетрадиційні форми методичної роботи та педагогічного дорадництва.
3. Специфіка застосування і характеристика групових форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Особливості використання індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
5. Переваги і недоліки індивідуальних і колективних форми методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Завдання та запитання для самостійної роботи

1. Поясніть сутність понять «форми методичної роботи» і «форми педагогічного дорадництва».

2. Обґрунтуйте значення класифікації форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
3. Аргументуйте доцільність використання індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
4. Складіть таблицю характеристики індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
5. Накресліть схему переваг і недоліків використанні індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
6. Аргументуйте доцільність використання колективних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
7. Накресліть схему переваг і недоліків використання колективних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
8. Обґрунтуйте поняття «традиційні» та «нетрадиційні» форми методичної роботи та педагогічного дорадництва.
9. Складіть таблицю традиційних і нетрадиційних форм методичної роботи та педагогічного дорадництва.
10. Поясніть специфіку застосування групових форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
11. Аргументуйте переваги і недоліки індивідуальних і колективних форми методичної роботи і педагогічного дорадництва.

Теоретичний матеріал до теми «Форми методичної роботи і педагогічного дорадництва»

1. Поняття форм методичної роботи і педагогічного дорадництва

Форма методичної роботи і педагогічного дорадництва – змістовно насичена та методично забезпечена система пізнавального і професійного спілкування, взаємодії консультанта і клієнта. Методична робота здійснюється практично постійно і найбільш повно враховує запити та потреби педагогічних працівників, більш динамічно реагує на потреби педагогічної практики, її зміст визначається як загальними цілями побудови української національної школи, так і конкретними знаннями, які витікають з реального стану професійної діяльності педагогічних працівників.

На кожному етапі роботи педагога методична служба надає практичну допомогу вчителям у поліпшенні вивченні основ наук, підвищенні фахового рівня і педагогічної майстерності, вивчає і аналізує стан навчально-виховного процесу в школі, її результативність, сприяє участі їх у різних формах методичної роботи.

Форми методичної роботи і педагогічного дорадництва виділяються своєю різноманітністю. Їх поділяють на традиційні та нетрадиційні; колективні (масові), групові та індивідуальні.

Масові форми методичної роботи і педагогічного дорадництва сприяють збагаченню професійних інтересів педагогів, удосконаленню їх знань, виробленню позицій із важливих педагогічних проблем сучасності, виявленню й узагальненню найкращого педагогічного досвіду.

Групові форми об'єднують педагогів за інтересами, в них створюються оптимальні умови для обміну досвідом роботи, для творчих дискусій, виконання практичних завдань. До групових форм належать: методичні об'єднання і кафедри, школи передового педагогічного досвіду, проблемні, ініціативні групи тощо.

Індивідуальні форми методичної роботи і педагогічного дорадництва включають наставництво, стажування, консультування, відвідування занять і позакласних заходів, самоосвіту тощо.

Вибір конкретної з них залежить від професійної компетентності консультанта, педагогічної культури вчителів, матеріально-технічних можливостей консультаційної служби тощо.

2. Класифікація форм методичної роботи і педагогічного дорадництва

Сьогодні існують різні класифікації форм методичної роботи і педагогічного дорадництва, але всі вони зводяться до структури професійного спілкування, поставлених цілей і завдань. Однією із класифікацій форм методичної роботи і педагогічного дорадництва може бути така:

Колективні (масові):

Традиційні:

- науково-практичні конференції;
- семінари;
- педагогічні читання;
- педагогічні виставки;
- конкурс «Учитель року»;
- конкурс педагогічної майстерності.

Нетрадиційні:

- панорама методичних новинок;
- аукціон педагогічних ідей;
- методичний фестиваль;
- ярмарок педагогічних ідей.

Групові:

Традиційні:

- методичні наради;
- методичні об'єднання;
- предметні комісії;
- школа передового педагогічного досвіду (педагогічної майстерності, молодого вчителя);
- круглі столи;
- предметні тижні;
- дні відкритих дверей;
- методичні дні (тижні, декади);
- відкриті уроки;
- робота над колективною науково-методичною темою (проблемою);

- консультації (співбесіди, бесіди);
- вивчення (впровадження) передового педагогічного досвіду;
- творчий звіт учителя;
- проблемні групи тощо.

Нетрадиційні:

- педагогічні консилиуми;
- педагогічні (методичні) посиденьки;
- панорамні заняття;
- методичні діалоги;
- методичний ринг;
- методичний міст;
- методичний бенефіс;
- педагогічні турніри.

Індивідуальні:

- наставництво;
- стажування;
- індивідуальна консультація;
- самоосвіта.

3. Особливості застосування групових форм методичної роботи і педагогічного дорадництва

До групових та колективних форм методичної роботи відносять: предметні комісії та методичні об'єднання вчителів, науково-методичні ради, школи молодого вчителя, методичні кабінети, школи передового педагогічного досвіду, опорні школи, експериментальні педагогічні майданчики, творчі групи вчителів, педагогічні читання, науково-практичні конференції, семінари-практикуми тощо.

Предметні комісії та методичні об'єднання вчителів створюються у школах, у яких один і той же предмет викладають декілька вчителів.

У межах району чи міста діють методичні об'єднання вчителів. На засіданнях, як правило, вивчаються директивні документи уряду, Міністерства освіти і науки України, обговорюються шляхи вивчення нових або ускладнених тем, передбачуваних навчальною програмою, експериментальні варіанти навчальних програм тощо. Узагальнюється передовий педагогічний або новаторський досвід, визначаються форми, методи та засоби втілення його в життя.

Науково-методичні ради створюються у закладах нового типу, де методична рада має науковий характер. Головою такої ради є заступник директора з науково-методичної роботи. Він координує всю науково-методичну роботу в гімназії чи ліцеї, запрошує до керівництва творчими групами вчителів, науковців, налаштовує, координує і підтримує зв'язки з вищими навчальними закладами та науково-дослідними інститутами, кафедрами і лабораторіями.

До складу науково-методичної ради входять один чи й декілька науково-методичних консультантів, завідувачі кафедрами, вчителі-методисти, представники учнівського наукового товариства, члени творчих спілок. Рада

працює над виявленням шляхів вивчення та розроблення загальної проблеми, застосування оригінальних методик та технологій навчання і виховання. Вона також затверджує склад творчих груп, тематику методичної роботи та наукових досліджень.

Школи молодого вчителя створюються з метою допомоги вчителям-початківцям у професійному становленні. У межах навчального закладу опікуються їхньою роботою досвідчені вчителі, директор чи його заступник із навчально-виховної роботи. Трапляється, що такі школи створюються у межах району, міста, мікрорайону. У таких випадках їхню діяльність організовують методисти районного або міського методичних кабінетів. Для подолання формалізму в роботі «школи молодого вчителя» засідання проводять у вигляді «голубого вогника» чи «круглого столу». Учасники такої школи отримують можливість не лише зосередитися на проблемах професійного самоствердження, а й ближче познайомитися один з одним.

Школи передового педагогічного досвіду. Керівником такої школи обирають вчителя-майстра педагогічної справи, якому вдалося створити індивідуальну творчу лабораторію, віднайти шляхи ефективного вирішення проблем навчання, виховання та розвитку підростаючого покоління. Слухачі школи збираються на засідання раз у місяць і працюють за заздалегідь складеним планом. До роботи такої школи залучаються науковці, працівники районних та міських методкабінетів. Основні форми методичної роботи: лекції, семінари, засідання круглого столу, відвідування відкритих уроків, співбесіди, консультації.

Опорні школи виконують функції методичних центрів для кількох найближчих шкіл. Як правило, у них напрацьовується передовий педагогічний досвід, створюється відповідна навчально-матеріальна база, що відповідним чином відбивається на результатах діяльності школи. На базі опорних шкіл часто проводяться науково-практичні конференції, семінари-практикуми, педагогічні читання тощо. Тут можна отримати індивідуальні та групові консультації, пройти стажування.

Педагогічні читання – одна з форм науково-методичної роботи. Проводяться як завершальний етап певних науково-педагогічних досліджень. Учасники таких читань виступають перед колегами з доповідями, рефератами, повідомленнями. Це сприяє інформуванню педагогічних працівників про результати проведених досліджень, шляхи розв'язання педагогічних проблем. Інколи педагогічні читання присвячуються ювілейним датам відомих педагогів. Часто ця форма методичної роботи поєднується з бібліографічними оглядами психолого-педагогічної літератури та виставками творчих напрацювань педагогів.

Науково-практичні конференції – одна із форм підведення підсумків роботи над досліджуваною педагогічною проблемою педагогічного колективу або творчих груп педагогів. Це одна з форм теоретичної і практичної підготовки педагогічних працівників на основі виявлення й узагальнення практичного передового досвіду. За тематикою науково-практичні

конференції можна поділити на три основні типи: між предметні, за окремими темами, проблемні.

Семінари-практикуми – форма методичної роботи з педагогічними кадрами, спрямована на підвищення їхньої кваліфікації. Основна мета семінару – активізація самостійної роботи педагогів у ході навчання і вивчення додаткової психолого-педагогічної, методичної літератури та спонукання до осмислення і більш глибокого вивчення теоретичних проблем, застосування теоретичних знань на практиці, розвиток здібностей до практичного аналізу, до науково обґрунтованої аргументації власних думок, ведення діалогу, дискусії, формування інтересу до науки та наукових досліджень.

Педагогічна виставка є формою пропаганди і впровадження передового педагогічного досвіду у шкільну практику. Тематика експозицій передбачає презентацію досягнень педагогічного колективу у справі відродження та розбудови української національної школи, пропаганду найефективніших форм і методів навчання і виховання, показ системи роботи найкращих учителів району (міста), школи, висвітлення діяльності батьківських і учнівських органів самоврядування тощо. Метою педагогічної виставки є виявлення та поширення сучасних технологій навчання та виховання, управління закладами освіти, науково-методичної роботи у регіоні (школі), популяризація педагогічних здобутків педагогічних та керівних працівників області.

Виставки розрізняють за змістом і місцем у навчальному процесі – тематичні та оглядові; за тривалістю – постійні та епізодичні.

4. Специфіка та умови застосування індивідуальних форм методичної роботи і педагогічного дорадництва

Індивідуальні форми методичної роботи та педагогічного дорадництва охоплюють наставництво, стажування, консультування, самоосвіту тощо. Під індивідуальною формою методичної роботи розуміють цілеспрямовану, планомірну та систематичну роботу педагога над удосконаленням теоретичної та практичної підготовки.

Найважливішою індивідуальною формою науково-методичної роботи є *самоосвіта* педагогів. Самоосвіту необхідно розуміти як здобуття знань урахуванням особистих інтересів та об'єктивних потреб загальноосвітньої школи. Формами самоосвіти педагога є поглиблена підготовка до уроків; виконання докурсових та міжкурсів завдань; заняття на очно-заочних курсах; виступи на семінарах з доповідями; систематичне читання книг та періодичних видань. У шкільному методичному кабінеті на допомогу вчителям у самоосвітній діяльності має бути сформований банк необхідних матеріалів: списки рекомендованої для самостійного опрацювання літератури; матеріали з передового педагогічного досвіду; різні варіанти планів самоосвітньої роботи; тексти доповідей; зразки рефератів за наслідками самоосвітньої діяльності; зразки конспектів літературних джерел; новинки психолого-педагогічної літератури.

До найважливіших завдань самостійної роботи учителя можуть бути віднесені: вивчення нових програм і підручників, аналіз їхніх дидактичних та методичних особливостей; самостійне засвоєння нових технологій навчально-виховного процесу; оволодіння методологією і методикою педагогічного дослідження; активна участь у роботі науково-методичних семінарів і методичних об'єднань, різних творчих груп; підготовка методичних розробок; систематичне вивчення передового педагогічного досвіду.

Наставництво – це важливий напрям роботи методичної роботи досвідченого педагога з молодими учителями. Воно включає: складання індивідуального плану роботи стажиста з урахуванням його потреб і можливостей; взаємовідвідування уроків і позакласних заходів з їх подальшим обговоренням; спільне складання календарно-тематичних планів, планів-конспектів уроків тощо; допомога стажисту у конструюванні уроків, позакласних заходів; розроблення рекомендацій щодо самоосвіти; ознайомлення з науково-методичною літературою; обговорення новинок педагогічної літератури, творчих здобутків учителів; допомога у роботі з «важкими дітьми», батьками; залучення стажистів до методичної, громадської та інших видів роботи в школі; розроблення інструктивно-методичних матеріалів, методичних рекомендацій з питання удосконалення роботи з молодими вчителями тощо.

Стажування молодих спеціалістів проходить упродовж першого року роботи за місцем працевлаштування. Мета стажування – полягає в набутті молодим спеціалістом практичних умінь і навичок педагогічної діяльності. Під час стажування вони користуються всіма правами працівника школи і виконують покладені на них обов'язки. Керівник навчального закладу призначає для молодого вчителя наставника з кращих учителів відповідного фаху. Наставник допомагає стажисту у:

- набутті досвіду здійснення педагогічної діяльності на високому професійному рівні;
- ознайомленні з досягненнями науки та освоєння нових засобів навчання;
- ознайомленні з досягненнями та засвоєнням інноваційних освітніх технологій;
- виконання професійних обов'язків на високому професійному та науково-методичному рівні.

Молодий спеціаліст за час проходження стажування повинен виконати індивідуальну програму стажування і подати звіт за місцем роботи. Захист результатів стажування здійснюється на засіданні методичного об'єднання навчального закладу.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання дисципліни «Теорія і практика методичної роботи та педагогічного дорадництва».
2. Історичні витоки становлення і розвитку методичної служби.
3. Становлення та розвиток педагогічного дорадництва в Україні та світі.
4. Методична робота: сутність і специфічні риси.
5. Поняття педагогічного дорадництва у сучасній науці і практиці.
6. Мета і завдання методичної роботи і педагогічного дорадництва.
7. Принципи методичної роботи і педагогічного дорадництва.
8. Функції методичної роботи у галузі освіти.
9. Функції педагогічного дорадництва у галузі освіти.
10. Нормативно-правове забезпечення методичної роботи і педагогічного дорадництва.
11. Перспективи розвитку методичної роботи і педагогічного дорадництва в Україні.
12. Консультативна діяльність у галузі освіти: стан і перспективи.
13. Мета і завдання консультативної діяльності.
14. Сутність і зміст консультативної діяльності.
15. Поняття «консультативні послуги» та їх види.
16. Консультативні служби у галузі освіти та їх призначення.
17. Головні функції консультативних служб у галузі освіти.
18. Методичні кабінети і центри у системі освіти.
19. Роль та значення медико-психолого-педагогічних консультацій у галузі освіти.
20. Поняття, мета і завдання освітнього консалтингу.
21. Значення і роль громадських освітніх консультативних організацій у галузі освіти.
22. Взаємодія освітніх консультативних служб з іншими організаціями: значення і перспективи.
23. Поняття методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
24. Класифікація методів методичної роботи і педагогічного дорадництва.
25. Групові методи методичної роботи та їх характеристика.
26. Групові методи педагогічного консультування та їх характеристика.
27. Особливості застосування індивідуальних методів методичної роботи.
28. Сутність і специфіка індивідуальних методів педагогічного дорадництва.
29. Класифікація форм методичної роботи і педагогічного дорадництва.
30. Поняття колективних форм методичної роботи та їх характеристика.
31. Групові форми педагогічного дорадництва, їх характеристика
32. Переваги та недоліки застосування групових форм педагогічного дорадництва.
33. Індивідуальні форми методичної роботи та їх специфічні риси.
34. Індивідуальні форми педагогічного дорадництва та їх характеристика.
35. Традиційні форми методичної роботи та їх специфічні риси.
36. Нетрадиційні форми методичної роботи та їх особливі риси.
37. Сучасні вимоги до особистості методиста і педагога-дорадника.
38. Особливості міжособистісного спілкування у методичній роботі та педагогічному дорадництві.
39. Основні правила і вимоги до роботи педагога-дорадника з людьми.
40. Основні напрями методичної роботи у галузі освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г. С. Психологическое консультирование: Теория и опыт: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Г. С. Абрамова. – М. : «Академия», 2001. – 240 с.
2. Алексашина И. Ю. Педагогическая идея: зарождение, осмысление, воплощение: Практическая методология решения педагогических задач / И. Ю. Алексашина. – СПб. : СпецЛит, 2000. – 223 с.
3. Бачков И. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: учеб. пособие / И. Бачков. – М. : Изд-во «Ось-89», 1999. – 176 с.
4. Бородіна О. М. Сільськогосподарське дорадництво та проблеми його кадрового забезпечення / О. М. Бородіна. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – 72 с.
5. Булатова О. С. Педагогический артистизм / О. С. Булатова. – М. : Академия, 2001. – 240 с.
6. Верба В. А., Решетняк Т. І. Організація консалтингової діяльності: навч. посібник / В. А. Верба, Т. І. Решетняк. – К. : КНЕУ, 2000. – 244 с.
7. Галич О. А., Сосновська О. О. Сільськогосподарське дорадництво: навч. посібник / О. А. Галич, О. О. Сосновська. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 368 с.
8. Гулина М. А. Основы индивидуального консультирования / М. А. Гулина. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 2000. – 272 с.
9. Гончарова М. Л. Ринок консультаційних послуг в Україні / М.Л. Гончарова // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова індустрія Європейського континенту». Серія «Економічні науки». – Прага, 2009. – С. 55-58.
10. Гуменюк В. В., Наумчук І. А. Науково-методична робота з педагогічними кадрами / В. В. Гуменюк, І. А. Наумчук. – Кам'янець-Подільський : ПП Машак М. І., 2005. – 160 с.
11. Джордж Р., Кристиани Т. Консультирование: теория и практика : [пер. с англ.] / Рики Джордж, Тереза Кристиан. – М. : Эксмо, 2002 – 447 с.
12. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі / І.П. Жерносек. – Х.. : Вид. група «Основа», 2006. – 128 с.
13. Жерносек І. П. Організація методичної роботи в школі / І. П. Жерносек. – К., 1995. – 108 с.
14. Жерносек І. П., Колібабчук В. З. Організація відділом освіти науково-методичної роботи в регіоні / І. П. Жерносек, В. З. Колібабчук. – К., 2001. – 104 с.
15. Консалтинг в Украине. – К.: Ассоциация «Украгрокон-салт», 1996. – 132 с.
16. Корі Д. Теорія і практика групового консультування / Д. Корі. Пер. з англ. Є. Рачкова. – М. : Изд-во Эксмо, 2003. – 640 с.
17. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник / А.І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 418 с.
18. Кумицький С. П. Основы організації інформаційної діяльності у сфері управління: навч. посібник / С. П. Кумицький. – К. : МАУП, 2002. – 224 с.

19. Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л. Лекції із загальної педагогіки: навч. посібн. / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. – К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. – 125 с.
20. Методична служба – школі. Інформаційно-методичні матеріали на допомогу працівникам освіти. Випуск 1. / Укладачі: Ю.В. Буган, Г.Г. Свінних, В.І. Уруський. – Тернопіль: «Астон», 2003 – 286 с.
21. Михайлова Н. Н., Юсфин С. М. Педагогика поддержки: учебно-методическое пособие / Н. Н. Михайлова, С. М. Юсфин. – М. : МИРОС, 2001. – 208 с.
22. Научно-методическое сопровождение персонала школы: педагогическое консультирование и супервизия: Монография / М.Н. Певзнер, О.М. Зайченко, В. О. Букетов, С. Н. Горычева, А. В. Петров, А. Г. Ширин / Под ред. М. Н. Певзнера, О. М. Зайченко. – Великий Новгород : НовГУ им. Ярослава Мудрого; Институт образовательного маркетинга и кадровых ресурсов, 2002. – 316 с.
23. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования / Р. Нельсон-Джоунс. – СПб. : Издательство «Питер», 2000. – 464 с.
24. Організація інформаційно-консультаційної діяльності: навч. посібник / М.Ф. Кропивко, Т. П. Кальна-Дубінюк, М. Ф. Безкровний та ін. – М. : Агроконсалт, 2004. – 160 с.
25. Педагогическое консультирование : учеб. пособие / М.Н. Певзнер, О.М. Зайченко, С. Н. Горычева, В. Н. Аверкин, А. Г. Ширин, А. В. Петров ; под. ред. В. А. Слостенина, И. А. Колесниковой. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 320 с.
26. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр) / Наказ МОН України від 08. 12. 2008, № 1119 – [Електронний ресурс] – <http://www.mon.gov.ua>
27. Рекомендації щодо організації і проведення методичної роботи з педагогічними кадрами в системі післядипломної педагогічної освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – №8. – 2002.
28. Старченко К. М., Пуцов В. І., Галузинський Б. В. Технологія діяльності завідуючого районним (міським) методичним кабінетом / К. М. Старченко, В. І. Пуцов, Б. В. Галузинський. – К., 2001. – 218 с.
29. Фомичева И. Г. Модели педагогической деятельности: опыт систематизации / И. Г. Фомичева. – Тюмень : Изд-во Тюменского гос. ун-та, 1997. – 256 с.
30. Юксвярав Р. К. и др. Управленческое консультирование: теория и практика / Р. К. Юксвярав, М. Я. Хабакук, Я. А. Лейман. – М. : Экономика, 1988. – 272 с.

Навчально-методичне видання

САЮК Валентина Іванівна

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ
ТА
ПЕДАГОГІЧНОГО ДОРАДНИЦТВА**

Методичні рекомендації